

ПРО ПРОЕКТ «ЗЕЛЕНА КРАЇНА»

(Звернення науковців Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН до Президента України та профільних міністерств щодо залісення території України)

Президенту України
ЗЕЛЕНЬКОМУ Володимирі Олександровичу
Міністру аграрної політики та продовольства України
ЛЕЩЕНКУ Роману Миколайовичу
Міністру енергетики України
ГАЛУЩЕНКУ Герману Валерійовичу

Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків Національної академії аграрних наук України (ІБКІЦБ НААН) підтримує ініціативу щодо залісення території України. Реалізація екологічної ініціативи «Масштабне залісення України», відповідно до указу Президента України № 228/2021, сприятиме збільшенню поглинання та утримання вуглецю лісами, що передбачено Дорожньою картою кліматичних цілей України до 2030 року для імплементації Європейського Зеленого Курсу (European Green Deal). Ініційований проект «Зелена країна», спрямований на збереження та відтворення лісового фонду України, є логічним продовженням Указу Президента України № 722/2019 «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», в якому передбачено раціональне лісокористування, боротьбу з опустелюванням та деградацією земель.

Середня залісеність території України становить 15,7%, що є одним з найнижчих показників у Європі. Для досягнення оптимального рівня залісення в Україні необхідно висадити понад 2,2 млн. га лісів, що дозволить підняти середню залісеність до 19,5%.

Водночас, Україна не забезпечена в достатній кількості власними викопними джерелами енергії та змушена імпортувати енергоресурси на понад \$7,5 млрд. щорічно. Незважаючи на це, в Україні недостатньо уваги приділяється розвитку відновлювальних джерел енергії (ВДЕ), частка яких станом на 2019 рік склала лише 4,9%. Це значно менше порівняно з іншими країнами Європи. Тому створення плантацій біоенергетичних культур, сировина яких використовується для виробництва біопалива, дозволить зменшити залежність України від імпортованих енергоносіїв.

ІБКІЦБ НААН — державна науково-дослідна установа, яка у 2022 році відзначатиме свій 100-річний ювілей. Впродовж останніх 15 років наш Інститут проводить дослідження, спрямовані на створення сировинної бази для розвитку біоенергетики як складової частини ВДЕ.

ІБКІЦБ НААН є головною установою з виконання програми наукових досліджень НААН «Біоенергетичні ресурси», метою якої є створення нових високопродуктивних сортів та гібридів рослин біоенергетичного спрямування та розроблення ресурсоощадних технологій їх сталого плантаційного вирощування.

З огляду на це, ІБКІЦБ НААН пропонує частину лісових масивів, які плануються створити згідно проекту «Зелена країна», сформувати зі швидкорослих, високопродуктивних дерев, таких як енергетичні верба, тополя, акація, павловія тощо. Плантації енергетичних дерев будуть створюватись на малопродуктивних та деградованих землях, що сприятиме відновленню їх родючості. Такі насадження реалізуватимуться за технологіями плантаційного вирощування, що дозволить в короткий час сформувати значні площі деревних культур.

Важливою складовою частиною лісистості території є поєднання лісових смуг (ПЗЛС), але їхня кількість на даний час є недостатньою, а санітарний стан — незадовільний. В ІБКІЦБ НААН розроблено технологію відновлення ПЗЛС шляхом висаджування швидкорослих деревних порід і розроблені такі схеми їх вирощування, які б забезпечили отримання максимальної кількості енергетичної біомаси за умови виконання ними в повному обсязі екологічних функцій.

Плантації швидкорослих деревних культур здійснюватимуть поглинання й утримання вуглецю, а вирощена біомаса буде використовуватись для виробництва різних видів біопалива, що сприятиме розвитку ВДЕ. Таким чином досягається чотири цілі: 1 — створення плантацій деревних рослин, які виконують функції лісів; 2 — відновлення родючості малопродуктивних та деградованих земель; 3 — поновлення поєднаних лісових смуг; 4 — формування сировинної бази для розвитку відновлювальних джерел енергії. Крім того, такий підхід дозволить залучити інвесторів до реалізації екологічної ініціативи «Масштабне залісення України».

Підтримуючи ініціативу щодо масштабного залісення території нашої держави, ми готові надати детальну інформацію стосовно наших пропозицій для вирішення цієї важливої проблеми. Водночас, просимо використати наш багаторічний досвід і науковий потенціал для реалізації проекту «Зелена країна».

Директор ІБКІЦБ НААН України
РОІК Микола Володимирович.

Від редакції. Як відомо, в Україні з метою створення умов для підвищення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів, покращення рівня життя населення внаслідок скорочення витрат на оплату енергетичних ресурсів та підвищення енергетичної незалежності держави, останнім часом ухвалено низку важливих документів, що мають позитивно вплинути на ситуацію в біоенергетичній галузі. Серед них є й ухвалений рік тому епохальний — як тоді здавалося — закон № 810-ІХ «Про внесення змін до деяких Законів України щодо удосконалення умов підтримки виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії». Але за рік, що минув після прийняття «зеленого» закону, в цій сфері мало що змінилось — швидше навпаки. Ухвалені програми й обіцянки, надані інвесторам та юридично закріплені в законі, не лише не виконуються, а навіть створюють додаткові бар'єри на шляху розвитку галузі.

Найболючіше питання — оплата за електроенергію з ВДЕ. Тобто, боргова криза в «зеленій» енергетиці України й досі залишається невирішеною, гальмується запуск «зелених» аукціонів, майже зупинилося надходження нових інвестицій в українську біоенергетику. Але замість того, щоб покращити становище суб'єктів господарювання в секторі ВДЕ, як це зазначено в законі 810-ІХ, уряд, нехтуючи своїми зобов'язаннями перед національними та міжнародними інвесторами в ВДЕ і фінансовими інституціями, ініціює введення ак-

ційного (додаткового) податку.

Проект «Зелена країна», ухвалений указом Президента України № 228/2021 (його мета — за 10 років збільшити площі лісів на один мільйон гектарів і висадити задля цього в найближчі три роки в Україні один мільярд дерев), може дещо поліпшити ситуацію в секторі ВДЕ України.

В контексті реакції суспільства на порушені в проекті проблеми, на наш погляд, особливо цінним є оприлюднене 5 липня 2021 року Звернення науковців Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН до Президента України та профільних міністерств. Як впливає з його змісту, продиктований цей документ не прагненням озвучити чергову декларацію «на злону дня», а переконанням людей, які його схвалили й підписали, що одним із шляхів послаблення кризи, навіть символом успіху на ринку «зеленої» енергії, можуть і повинні стати саме конкретні справи. Тобто, колектив однієї з найстаріших наукових установ України не просто продемонстрував підтримку та готовність «підставити плече» для втілення в життя амбітного проекту «Масштабне залісення України», а й запропонував своєрідну дорожню карту її реалізації згідно зі світовою практикою та механізми формування енергетичних плантацій із швидкорослих, високопродуктивних деревних рослин, таких як енергетичні верба, тополя, акація, павловія тощо на малопродуктивних та деградованих землях, щоб залучити інвесторів і в стислі терміни сформувати необ-

хідні площі деревних культур, які сприятимуть вирішенню одразу декількох проблем — отриманню додаткових ресурсів біомаси рослин для виробництва біопалива, поліпшенню екології та відновленню родючості ґрунтів. Тим більше, що науковці ІБКІЦБ спільно з міжнародними партнерами справді накопичили чималий досвід у справі розвитку відновлюваних джерел енергії, формування таких насаджень та модернізації комунальної інфраструктури й промисловості.

Більше того, автори Звернення прямо заявляють, що (цитуюмо): «ми готові надати детальну інформацію стосовно наших пропозицій для вирішення цієї важливої проблеми. Водночас, просимо використати наш багаторічний досвід і науковий потенціал для реалізації проекту «Зелена країна»».

Поза всякими сумнівами: ініціатива не тільки актуальна, а й конструктивна.

На жаль, пропозиція поки що не набула належного громадського резонансу.

Мало що відомо й про те, як відреагували на Звернення вчених чиновники у вищих ешелонах влади.

Зважаючи на важливість порушених питань, вміщуємо Звернення на шпальтах журналу, щоб ознайомити з його текстом і наших читачів.

Джерело: E-mail: sugarbeet@ukr.net, www.sugarbeet.com.ua; https://www.rbc.ua/ukr/news/. Режим доступу — 22 липня 2021; https://bio.gov.ua/uk/bioenergy/news/.